

EEN KIP IN DE CT-SCANNER

Kruisbestuiving tussen kunst en wetenschap

De fertiliteitskliniek van Willem Ombelet in Genk, België, is onlangs opgesierd met kunst van Koen Vanmechelen, voor wie vruchtbaarheid het leitmotiv is. 'Kunst en wetenschap behandelen dezelfde thema's vanuit een verschillend perspectief.'

DIMITRI TOKMETZIS

BEELD: ALEX DEVAERT

Ziekenhuis Oost-Limburg (ZOL) in het Belgische Genk is een hospitaal als vele andere. In de lange gangen is het resultaat zichtbaar van jarenlange bezuinigingen: verouderd meubilair en een kaalgetrapt linoleum. De kleuren oranje en bruin ademen de sfeer van de jaren zeventig.

Aan het eind van een schier oneindige gang ligt de ferti- liteitskliniek van Willem Ombelet. Hier geen beduimelde gezondheidsfoldertjes of dokters die zich in witte jassen en op piepende schoenen door de gangen spoeden. Aan de muur hangen voorpagina's van het tijdschrift 'The Walking Egg' en kunstwerken van de Vlaamse kunstenaar Koen Vanmechelen. Er hangt onder meer een grote foto van een rood bebloed babyhandje dat door een keizersnee een vinger van de verlos- kundige grijpt. In de spreekkamer hangen vier broedlampen boven kleine kippenhokjes. Een opgezette haan bij de deur houdt de bezoeker vervaarlijk in de gaten en op het bureaublad van de vruchtbaarheidsspecialist prijkt een enorme röntgen- foto van twee hanenembryo's die elkaar lijken te bevechten om de inhoud van het ei (zie foto linksonder).

Het is inmiddels enkele maanden na de verbouwing. Ombelet merkt al het verschil. 'Patiënten zijn dikwijls nerveus als ze hier komen. Maar door de ontspannen sfeer die hier nu hangt, is het ijs zo gebroken. De kunstwerken leiden altijd wel tot vragen en opmerkingen.'

De vruchtbaarheidsspecialist uit Genk heeft altijd inter- esse gehad in kunst. Begin jaren negentig luisterde hij con- gressen op met installaties en kunstwerken. 'Ik wilde weg uit de cocon van de wetenschap en de geneeskunde. Politiek, filoso- fie, economie en kunst zeggen net zo goed iets over fertiliteit. Ons werk is zoveel meer dan geneeskunde. Neem het klonen. Dat heeft grote maatschappelijke implicaties. Dat moet je niet alleen aan medici overlaten.'

Sinds die eerste congressen werkt Ombelet vaak samen met Koen Vanmechelen. Voor deze kunstenaar is vruchtbaarheid het leitmotiv. Vanmechelen werkt al jaren aan zijn megaproject 'The Cosmopolitan Chicken', waarin hij kippenrassen uit de

Het werk geeft zijn visie op maatschappelijke processen weer

hele wereld kruist om zo te komen tot de universele bastaard. Met zijn werk geeft hij zijn visie op maatschappelijke proces- sen als vermenging, schaalvergroting, globalisering en racisme. De kosmopolitische kippen van Vanmechelen zijn nog tot en met 12 augustus te zien op de expositie *Genesis* in het Centraal Museum in Utrecht (MC 17/2007: 738).

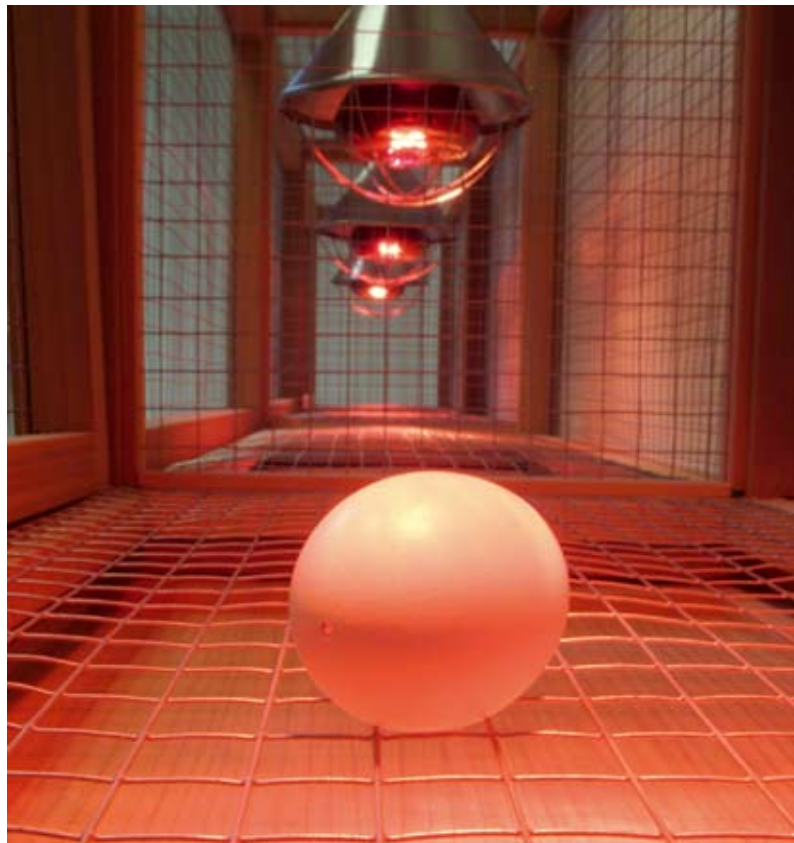
DIKKE GLOSSY

De kunstenaar was in 1997 meteen enthousiast over het idee van Ombelet voor het tijdschrift 'The Walking Egg'. Deze dikke glossy op A3-formaat en voorzien van spectaculaire foto's wordt meermaals per jaar verspreid onder medici >>

Foto links: De werkkamer van vruchtbaarheidsspecialist Willem Ombelet. De kunstwerken van Koen Vanmechelen moeten een zekere spanning in de kamer brengen: aan de ene kant boeken (kennis) en aan de andere kant 'het leven'. Foto boven: Het eerste wat bezoekers zien als ze binnenkomen, is een agressieve haan in gevechtspositie.

Foto onder: De broedkast aan de muur met het kleine ei erin vertelt, volgens Vanmechelen, dat de kooi (het externe) noodzakelijk is om het interne in het ei te laten groeien.

<< en behandelt interdisciplinaire thema's rond vruchtbaarheid. In het blad komen niet alleen medici aan het woord, maar bijvoorbeeld ook de omstreden hoogleraar ethiek Peter Singer, filosoof Peter Sloterdijk, politici en economen.

Bazen, collega's en medewerkers begrijpen lang niet altijd Ombelets toenadering tot kunst. Onlangs werd hem op een Amerikaans congres nog verboden exemplaren van 'The Walking Egg' uit te delen. 'De organisatie vond dat het tijdschrift niets met wetenschap te maken heeft. Maar in de praktijk behandelen kunst en wetenschap vaak dezelfde thema's, alleen vanuit een ander perspectief. De kunst verschaft medici een andere manier van kijken. Dat is van enorme waarde en erg verrijkend.'

Voor Vanmechelen ligt het allemaal veel eenvoudiger. Door het kruiswerk voelt hij zich net zo thuis in het laboratorium als in het atelier. Vaak heeft hij medici simpelweg nodig,

zoals vorig jaar toen hij door vogelgriep bijna zijn bijzondere kippenpopulatie kwijtraakte. 'Ik besepte dat als ik de kippen zou kwijtraken, ik jaren van kruiswerk zou verliezen.' Nu laat hij hanensperma invriezen, zodat hij bij calamiteiten beschikt over een 'back-up'. De Vlaamse arts en mondheekundige Luc Vrielinck, helpt hem daarbij. Deze stomatoloog stelt met Vanmechelen een koeltank beschikbaar om het sperma in te vriezen.

Vanmechelen werkt met de stomatoloog ook aan vechtsporten voor één van zijn hanen. 'Een haan heeft aan iedere poot een haak waarmee hij kan vechten. Maar één van mijn dieren is zijn sporen verloren. In zijn sociale groep is hij daardoor niets meer waard, hij kan zich niet meer verdedigen. Als ik hem niet apart zet, wordt het dier gedood.' De stomatoloog gaat nieuwe implantaattechnieken uitproberen, waardoor ook de medische wetenschap er voordeel van heeft. 'Maar het is >>

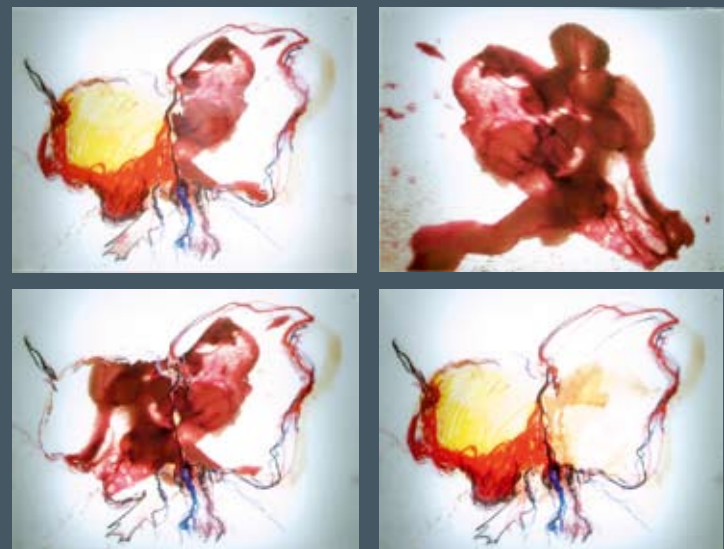
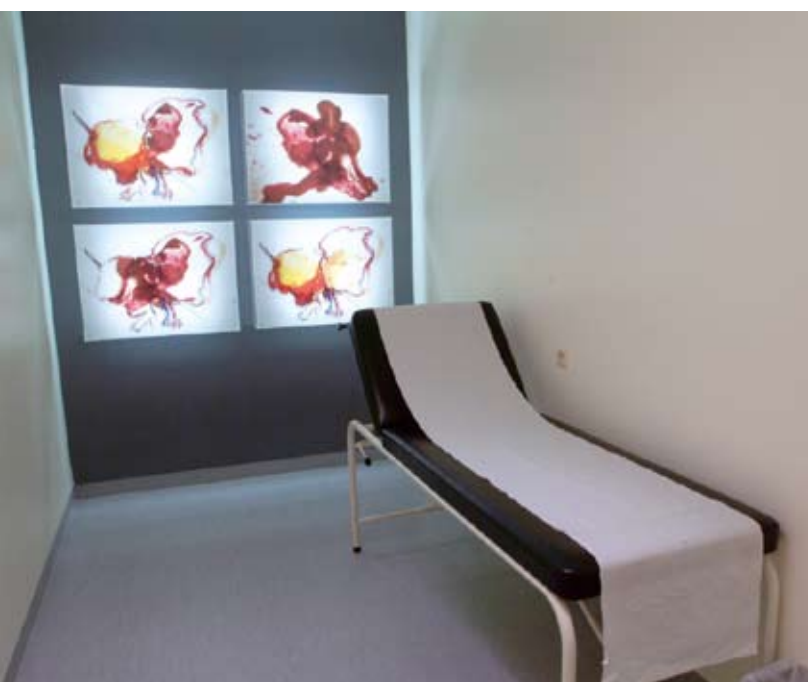

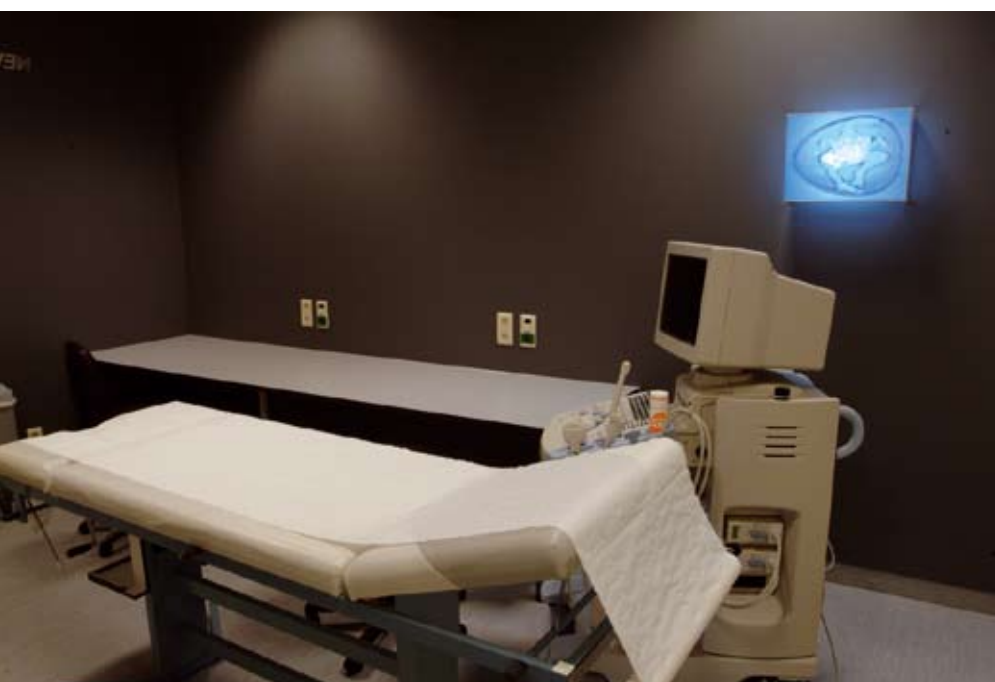

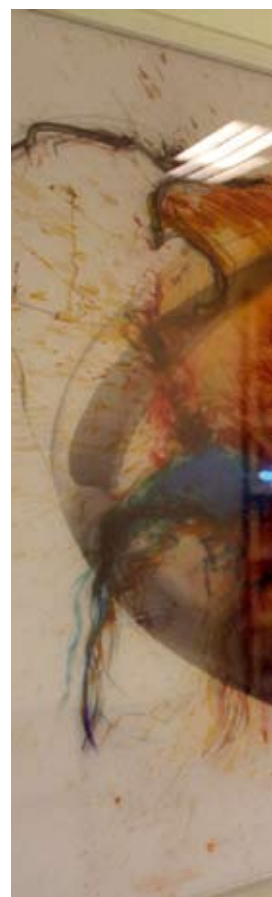
Foto linksboven: In de wachtkamer hangt het stuk (met de drie snoeren) 'Energy, communication and life'. De twee cirkelvormige werken hangen tegenover elkaar: een verlichte eikel aan de ene kant en de maan aan de andere kant.

Foto linksonder: De kunstwerken in de behandelkamer zijn gemaakt van organisch materiaal van kippen: bloed, placenta's en navelstrengen.

Foto boven: De grote werken in de hal moeten warmte uitstralen in de kliniek.

Foto onder: 'New generation' toont een succesvolle kruisingspoging van Ombelet van een aantal kippen.

In de werkkamer van Ombelet (links-boven) brengen de kunstwerken van Vanmechelen een zekere spanning teweeg. Die op de gang moeten de kliniek juist meer warmte geven.

ook kunst', zegt Vanmechelen. 'Want ik geef de haan gouden sporen. Niet alleen kan het dier daarmee zijn positie in de kippenpopulatie terugwinnen. In onze ogen wordt deze haan koning.' Het dier zal daarna worden geëxposeerd.

GEMIXTE KIP

Vanmechelen mag ook gebruikmaken van de CT-scanner van Vrielinck. Daarmee 'snijdt' de kunstenaar de kippen in virtuele plakjes, die hij vervolgens weer 'kruist'. In de woning van de kunstenaar hangen enkele driedimensionale beelden van zo'n gemixte kip. Overeenkomsten met de oorspronkelijke exemplaren zijn er nauwelijks.

Omgekeerd heeft de stomatoloog ook baat bij de scans. Wanneer het duo kuikens monstert, levert dat de arts wetenschappelijk materiaal op. De dieren worden over langere tijd gevolgd om de effecten van de scans op het beendergestel te meten. Die resultaten leiden waarschijnlijk weer tot publicatie.

Vrielinck deelt met Ombelet de mening dat medische wetenschap en kunst elkaar kunnen versterken. 'Ik zie mijn werk soms als kunst. Als je een hele ingewikkelde operatie hebt gedaan en iets bijzonders tot stand hebt gebracht, dan ben je ook scheppend en creatief bezig geweest.' ■

Dimitri Tokmetzis,
journalist